

Aan de raad van de gemeente Lingewaard

Onderwerp Samen Werken aan een Circulair Lingewaard, actualisatie van het grondstoffenbeleid

Portefeuillehouder M.J.A. van den Bos

Zaaknummer collegevoorstel ZS-972033

Beslispunten

1. Het grondstoffenbeleid Samen Werken aan een Circulair Lingewaard vast te stellen.
2. Het budget voor afval vanaf 2025 structureel met € 196.000 te verhogen en dit budget te dekken uit een structurele verhoging van de afvalstoffenheffing vanaf 2025.
3. Het budget voor afval in 2025 incidenteel te verhogen met € 100.000 en deze lasten te dekken uit een eenmalige verhoging van de afvalstoffenheffing 2025.

Inleiding.

Op basis van de Wet milieubeheer heeft de gemeente de zorgplicht voor de inzameling van het huishoudelijk afval. Als gemeente hebben we daarom in 2018 het Grondstoffenbeleid 'Lingewaard Circulair en Duurzaam' opgesteld. Het vigerende beleid 'Lingewaard Circulair & Duurzaam' verloopt in 2025. Daarom bieden wij u nu het vervolg aan onder de titel 'Samen Werken aan een Circulair Lingewaard'. Het nieuwe plan beslaat de periode 2025-2030. Hoewel er grote vooruitgang is geboekt, zijn de circulaire ambities van de gemeente nog niet volledig bereikt. Ontwikkelingen in de markt, nieuwe wetgeving en financiële prikkels van de overheid maken het noodzakelijk om in de nabije toekomst nieuwe besluiten te nemen. Dit plan biedt ook de kaders voor het nieuwe inzamelcontract. De nieuwe kaders zijn de volgende:

Milieu	Service	Financiën
We streven ernaar om zo min mogelijk grondstoffen als restafval te verbranden.	We continueren de service in lijn met de doelstelling. Dus een hogere service op grondstoffen, gecombineerd met een lagere service op restafval.	De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend.
Bij de grondstoffen verschuift de focus van de kwantiteit naar de kwaliteit. Natuurlijk willen we nog steeds zo veel als mogelijk grondstoffen opnieuw gebruiken, maar het is onzin om apart in te zamelen als het daarna niet gerecycled kan worden. Daarom richten we ons met name op bewustwordingscampagnes.	We genereren draagvlak door communicatie, coaching, voorlichting en inwonerparticipatie.	Goede afvalscheiders zijn minder geld kwijt aan de afvalstoffenheffing dan minder goede scheiders.
We kiezen voor een duurzame vorm van inzameling, waarbij we ons realiseren dat de markt zich steeds verder terugtrekt van de huishoudelijke inzameling.	Waar nodig richten we maatwerk in voor doelgroepen.	Nieuwe maatregelen worden steeds gewogen op milieu, service en kosten, zodat we kiezen voor een doelmatig ingericht grondstoffenbeleid.

Daarom gaan we op zoek naar een overheidsgedomineerde partner die het best aansluit bij de wensen van Lingewaard.		
---	--	--

Beoogd effect

We willen de continuïteit van de afvalinzameling en -verwerking borgen op een zo duurzaam mogelijke wijze tegen maatschappelijk acceptabele kosten.

Argumenten

1.1 Hierin zijn kaders voor de komende jaren opgenomen

In het grondstoffenbeleid stellen we de kaders vast voor de komende jaren. Alle uitvoeringsbesluiten toetst het college aan deze vastgestelde kaders. Bovendien biedt het grondstoffenbeleid kaders voor de onderhandelingen met een nieuwe inzamelaar voor een nieuw contract. Het huidige contract loopt namelijk in deze beleidsperiode af.

1.2 Het beleid is toekomstgericht

In het plan is opgenomen een keuze voor de organisatie van de inzameling aan huis om de continuïteit na 2027 te borgen én een toekomstperspectief voor de inzameling van grof afval. Daarnaast is er een maatregelenprogramma gericht op preventie en recycling. Het wordt ondersteund door flankerend beleid dat gericht is op gedragsverandering, draagvlak, educatie en maatwerk voor doelgroepen.

1.3 Het beleid geeft invulling aan de intentie om de inzameling en verwerking van grof afval meer circulair in te richten.

De gemeente Lingewaard en de gemeente Overbetuwe hebben op 19 december 2023 de intentie uitgesproken om de mogelijkheden voor een gezamenlijke milieustraat/circulair ambachtscentrum te verkennen.

Onze inwoners maken momenteel gebruik van drie commerciële milieustraten voor het aanbieden van hun grof huishoudelijk afval, waar commerciële bedrijven gelijktijdig met de inwoners afval aanbieden. De gemeente is niet in staat om de veiligheid op deze terreinen te garanderen. Het gebruik van commerciële brengpunten staat op gespannen voet met (inter-)nationale wet- en regelgeving die de gemeente verplicht tot het aanbieden van voorzieningen voor achttien prioritaire afvalstromen en die vraagt om een transparante afvalboekhouding.

Ambities op het gebied van duurzaamheid en circulariteit vragen om een andere weging dan een commerciële businesscase. De mogelijkheden van educatie, recycling, upcycling, het sluiten van kringlopen en mogelijke inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt passen beter bij een grondstoffenstation in eigen beheer.

1.4 Het beleid houdt rekening met een terugtrekkende markt

De commerciële marktpartijen hebben meerdere signalen afgegeven dat zij niet langer geïnteresseerd zijn in de inzameling van huishoudelijk afval. De twee grootste commerciële landelijke inzamelaars (PreZero en Renewi) hebben hun klanten al gemeld dat zij niet langer zullen inschrijven op aanbestedingen. Hiermee blijft er slechts één landelijke inzamelaar (Remondis) over en een aantal lokale kleine inzamelaars, die allemaal slechts in een klein gebied werkzaam zijn. Dit betekent dat er bij een aanbesteding naar alle waarschijnlijkheid niet of nauwelijks concurrentie zal zijn.

Een logisch alternatief is aansluiten bij een overheidsgedomineerde inzamelaar. In onze omgeving zijn een drietal overheidsgedomineerde inzamelaars actief, die elk al een groot aantal gemeenten bedienen. De Dar bedient de omgeving van Nijmegen, Circulus is de inzamelaar van Rheden en Doesburg (en per 1 januari Duiven en Westervoort) en AVRI is actief in het rivierengebied. Al deze inzamelaars werken volgens een andere opzet en hebben andere toetredingseisen. Er is onderzoek nodig om te ontdekken welk van de partijen het best aansluit bij de wensen van de gemeente Lingewaard. De invulling van de rol van onze eigen inzameldienst speelt hierbij mogelijk een belangrijke rol.

2.1/3.1 Dit budget is nodig voor de uitvoering van het grondstoffenbeleid

Dit budget is nodig om de structurele stijging van kosten op te vangen die voortvloeien uit het grondstoffenbeleid. Een verdere toelichting staat in de paragraaf financiën. Omdat we in Lingewaard een 100% kostendekking hanteren, moeten de hogere kosten via de afvalstoffenheffing worden verrekend.

Kanttekeningen

1.1 Ontwikkelen nopen tot nadenken over het herzien van de egaliseriereserve afval

Het resultaat van het grondstoffenbeleid wordt mede bepaald door een stabiele koers (ingezet in 2018) en een stabiele heffingshoogte. De hoogte van de afvalstoffenheffing in Lingewaard is lager dan het landelijk gemiddelde, de service is hoog en de milieuresultaten zijn prima.

We verwachten echter dat de hoogte van de afvalstoffenheffing in de komende jaren zal stijgen. Dit komt door externe ontwikkelingen, zoals de internationale grondstoffenmarkt en financiële prikkels van de overheid (zoals een verhoging van de verbrandingsbelasting en de introductie van de CO2-heffing). Ook onze eigen interne beleidsambities, zoals de ontwikkeling van een eigen milieustraat, zorgen voor schommelingen in de heffing. Om dit effect te dempen en sterke fluctuaties in de toekomst te kunnen egaliseren, zou het handig zijn om meer reserve te hebben.

2.1/3.1 De verhoging van het tarief afvalstoffenheffing leidt tot een stijging van de lokale lastendruk

Een stijging van het tarief voor de afvalstoffenheffing met € 9,80 structureel en in 2025 incidenteel € 5,00 extra leidt tot een verhoging van de lastendruk van onze inwoners. Deze stijging van het tarief is aanvullende op de stijging, van circa € 12,00 die al is opgenomen in de Begroting 2025 in verband met de kostenstijgingen waar we binnen afval mee te maken hebben.

Financiën

De afvalstoffenheffing van de gemeente Lingewaard is 100% kostendekkend. Alle kosten voor het totale afvalbeheer worden door de inwoners betaald via de afvalstoffenheffing.

De kosten voor de uitvoering van nieuw beleid zijn als volgt:

	Maatregel		structureel	Incidenteel
1	Afvalcoach	1 Fte	€ 96.000,-	
2	Openbare ruimte	Leasen prullenbakken Voorkomen bijzettingen	€ 60.000,-	€ 50.000,-
3	Gedragsverandering	Verbeteren van de kwaliteit van grondstoffen	€ 75.000,-	
4	Milieustraat	Verkenning realisatie eigen milieustraat		€ 30.000,-
5	Afvalinzameling	Verkenning aansluiting bij overheidsgedomineerde inzamelaar		€ 20.000,-
Kosten			€ 231.000,-	€ 100.000,-
Begroot			€ 35.000	
Nodig budget			€ 196.000,-	€ 100.000,-

- 2 De kosten voor de aanpak van de openbare ruimte (verminderen bijzettingen) kunnen gedeeltelijk worden gedekt uit de subsidies die de gemeente ontvangt in het kader van de uitvoering van de productenverantwoordelijkheid op Single-Use Plastics (€ 35.000,-). De incidentele kosten zijn voor extra maatregelen, zoals de inzet van geur, containertuintjes en infoborden. Waar mogelijk wordt dit gecombineerd met de aanpak gedragsverandering 'verbetering kwaliteit grondstoffen'.
- 3 Dit budget is nodig voor gedragsanalyse, maar zal ook worden ingezet voor de benodigde voorzieningen/interventies die nodig zijn om het gewenste gedrag te stimuleren.
- 4 De uitkomsten van dit onderzoek en de financiële consequenties van een milieustraat in eigen beheer zullen in separate besluitvorming aan u worden voorgelegd. In de benchmark variëren de exploitatiekosten voor deze milieustraat tussen de € 20,- en € 35,- per huishouden (afhankelijk van het gekozen serviceniveau).
- 5 De uitkomsten van dit onderzoek en de financiële consequenties voor de aansluiting bij een overheidsgedomineerde inzamelaar zullen in separate besluitvorming aan u worden voorgelegd

De afvalstoffenheffing moet structureel worden verhoogd met € 196.000,- (€ 9,80 per aansluiting). Opgemerkt wordt dat de exacte hoogte van de afvalstoffenheffing pas in december 2025 definitief kan worden vastgesteld. Het bedrag kan dus iets afwijken.

De afvalstoffenheffing moet incidenteel met € 100.000,- worden verhoogd. Dat is € 5,00 per aansluiting.

Communicatie en participatie

Voorafgaand aan de opstelling van het grondstoffenplan hebben we op verschillende manieren de mening van de inwoners gepeild. Dit hebben we gedaan met inwonersenquêtes (huis-aan-huis verspreid bij elk adres in Lingewaard: meer dan 3.300 ingevulde vragenlijsten), straatgesprekken in Bemmelen, Gendt en Huissen en drie World Café-avonden (zo'n 70 aanwezigen). De input van deze drie participatie-methoden is verwerkt in het grondstoffenplan.

Ook de gemeenteraad is betrokken bij de ontwikkeling van het voorliggende grondstoffenbeleid in een tweetal bestuurlijke sessies te weten de krachtveldanalyse en de presentatie van de resultaten van de enquête en de rol van het circulaire ambachtscentrum.

In september houden we nog éénmaal een plenaire sessie met belangstellenden, waarin we hen ook meenemen in hoe we hun input hebben verwerkt in het grondstoffenplan.

Voortgang

Na positieve besluitvorming gaan we aan de slag met:

1. De implementatie van het flankerend beleid.
2. Het onderzoek naar de nieuwe organisatie van de inzameling. De uitkomst hiervan zal in separate besluitvorming eind 2025 aan de raad worden voorgelegd.
3. Het onderzoek samen met Overbetuwe naar de mogelijkheden van een de milieustraat in eigen beheer wordt opgestart. We verwachten deze verkenning eind 2025 af te ronden en aan te kunnen beelden aan de gemeenteraad.
4. De administratieve verwerking van de financiële gevolgen van het grondstoffenbeleid vindt plaats in de begroting 2025.

Duurzaamheid

Succesvol afvalbeleid draagt in belangrijke mate bij aan het halen van de doelen van de circulaire economie. Zo heeft de gemeente Lingewaard met het huidige beleid tussen 2018 en 2023 een indrukwekkend resultaat geboekt: een vermindering van ruim 2.100 ton restafval (-41%) dat verbrand wordt. Dit is gunstig voor het milieu, omdat we meer grondstoffen opnieuw kunnen gebruiken en minder CO₂-uitstoot veroorzaken.

Bijlagen

Bijlage 1: Grondstoffenbeleid Samen Werken aan een Circulair Lingewaard.

Bijlage 2: Bijlageboekje met volgende bijlagen:

- a. Bijlage 1: Evaluatie 2018-2022
- b. Bijlage 2: Inwoner Enquête
- c. Bijlage 3: Diepte Interviews inwoners
- d. Bijlage 4: Verslaglegging WorldCafé
- e. Bijlage 5: Verkennend Vooronderzoek toekomst inzameling
- f. Bijlage 6: Sorteeralyses Restafval en GFT

Bemmel, 10 september 2024

burgemeester en wethouders van de gemeente Lingewaard,
de secretaris, de burgemeester,

drs. I.P. van der Valk

dr. P.T.A.M. Kalfs